

1. Edistääkö hallituksen esitysluonnos nykyistä paremmin potilaan sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen asiakkaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista?

Lakiehdotuksella on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan oikeuksiin ja oikeusturvaan esimerkiksi yhdenmukaistamalla järjestelmiä sekä määräämällä asiamiestoiminnan julkisen tahon hoidettavaksi. Kuitenkaan vastuutaholla ei välttämättä ole olemassa riittäviä taloudellisia resursseja asiakkaiden oikeusturvan riittäväksi varmistamiseksi.

2. Onko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä? (2 ja 3 §)

Lähtökohtaisesti potilaan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että hyvinvointialue vastaa jatkossa potilas- ja sosiaalivastaavatoiminnasta. On kuitenkin huomioitava, ettei niillä välttämättä ole taloudellisia resursseja järjestää tätä toimintaa. Tämä kuluerä tulisi huomioida hyvinvointialueen rahoituksessa sekä sen ja yksityisten tahojen kanssa tekemissä sopimuksissa.

3. Onko potilasasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erikseen

- a. valtion mielisairaaloissa
- b. Puolustusvoimien terveydenhuollossa
- c. Vankiterveydenhuollossa
- d. Työterveyslaitoksessa? (4 §)

Mikäli rahoitus saadaan järjestettyä, hyvinvointialueen olisi järkevintä järjestää vastaavatoiminta kaikissa alueensa laitoksissa. Kyseisten laitosten erityispiirteet olisi kuitenkin pyrittävä ottamaan huomioon.

4. Ovatko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riittävyttä ja vastuuhenkilön nimeämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia? (2 § 4 momentti, 4 § 4 momentti)

Ehdotetut säännökset ovat tarkoituksenmukaisia. Kuitenkin hyvinvointialueiden erilaisuudesta johtuen tarkkoja säännöksiä lukumääristä voi olla vaikea laatia.

5. Turvaako esitys riittävästi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden? (2 § 3 momentti, 4 § 3 momentti, 5 §)

Esityksellä parannetaan potilas- ja sosiaalivastaavien riippumattomuutta ja puolueettomuutta. Kun yksi keskitetty taho hyvinvointialueen sisällä vastaa vastaavatoiminnasta mahdollisia vastaavan ja hänen työnantajansa välisiä riski- tai jääviystilanteita syntyy vähemmän, ja vastaavat yleiselläkin tasolla nähdään puolueettomampana toimijana.

6. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön kelpoisuutta koskeva säännös tarkoituksenmukainen? (6 §)

Kyllä

7. Onko esityksessä huomioitu asianmukaisesti asiakkaiden kielelliset oikeudet? (7 §)

Kyllä

8. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön tehtävät määritellyt tarkoituksenmukaisesti? (8 §)

Vastuuhenkilöiden toimenkuvaan toivoisimme muutosta. Olisi hyvä, että vastuuhenkilökin, sekä potilas- että sosiaali-, käyttäisi osan työajastaan asiavastaavien työhön perehtymiseen tai sen tekemiseen. Tällä parannettaisiin myös vastuuhenkilöiden kykyä laatia raportteja vastaavien työtä koskien. Ehdotettu järjestely saattaa aiheuttaa ongelmia myös pienissä yksiköissä tai hyvinvointialueilla, joissa ei välttämättä ole kuin yksi potilas- ja sosiaalivastaava.

Sosiaalivastaavan osalta tulisi tälle myöntää myös mahdollisuus avustaa asiakkaan omaista tai muuta läheistä henkilöä muistutuksen teossa. Muistutuksen voi sosiaalihuollon asiakaslain 23 §:n mukaan laatia asiakkaan omainen tai muukin läheinen henkilö. Kuitenkin tällaiselta henkilöltä usein puuttuu valtuutus hoitaa asiakkaan asioita tai hän ei ole hänen laillinen edustajansa. Kun vielä muistetaan, että usein tällainen henkilö on itsekin vanha, ja avulle muistutuksen tekoon olisi tarvetta, ehdotettu rajoitus on omiaan vaarantamaan niiden asiakkaiden oikeusturvaa, jotka sitä todella tarvitsisivat.

9. Ovatko rekisterinpitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset asianmukaiset ja tarkoituksenmukaiset? (9 – 12 §)

On tärkeää, että ehdotetussa laissa säädetään kirjaamisesta ja henkilötietojen käsittelystä. Edellä mainittu sosiaalihuollon asiakaslain 23 §:n aiheuttamat tilanteet on tässäkin huomioitava.

10. Ovatko potilasasiavastaava ja sosiaaliasiavastaava –nimikkeet sopivat potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten uusiksi nimikkeiksi?

Nimikkeiden sukupuolineutraaliuus on kannatettava muutos. Nimikkeiksi voitaisiin kuitenkin harkita myös potilasoikeusvastaavaa ja sosiaali-oikeusvastaavaa.

11. Vapaamuotoiset huomiot

Koska hyvinvointialueille ehdotetaan uusia toimia, olisi tarkoituksenmukaista, että laki tulisi voimaan vuoden 2023 alusta. Vanha asiamiesjärjestelmä ja uusi hallintojärjestelmä aiheuttavat epäselvyyksiä. Vuodenvaihte tulee kylläkin hyvin nopeasti.